

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายทางแพ่งในคดีสิ่งแวดล้อม

4.1 ปัญหาการฟ้องคดี

4.1.1 ปัญหาการฟ้องคดีที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก

ความเสียหายทางแพ่งในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น จากการศึกษาลักษณะของคดีสิ่งแวดล้อม จะเห็นว่าความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมจะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมเป็นจำนวนมากทำลายสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เป็นวงกว้างและผลกระทบนั้นมาจากการกระทำผิดที่มีสาเหตุอย่างเดียวกัน จึงเป็นปัญหาว่าผู้เสียหายเหล่านั้นที่มีเป็นจำนวนมากเมื่อจะฟ้องคดีเพื่อให้ได้รับการเยียวยาจะทำอย่างไรหรือบางครั้งความเสียหายที่ได้รับปรากฏผลร้ายในเวลาต่างกัน โดยเฉพาะผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยจึงทำให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในเวลาที่แตกต่างกัน ในกรณีเช่นนี้ถ้าพิจารณาตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 57 ที่บัญญัติให้ผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องสอดเข้าเป็น โจทก์ร่วมในคดีได้แต่การร้องสอดเข้ามาในคดีนั้นต้องปรากฏว่าผู้เสียหายถูกโต้แย้งสิทธิแล้ว การเข้ามาจะต้องตั้งเป็นประเด็นใหม่ซึ่งในคดีสิ่งแวดล้อมที่มีผู้เสียหายหลายคนนั้นจะมีประเด็นเหตุแห่งความเสียหายประเด็นเดียวกันเพียงแต่มีความเสียหายของแต่ละคนแตกต่างกันเท่านั้นผู้ร้องสอดจึงไม่อาจตั้งเป็นประเด็นใหม่ได้และการพิจารณาคดีที่ผู้เสียหายคนก่อนๆ ได้ฟ้องอยู่นั้นก็ไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของผู้เสียหายและไม่ผูกพันตามคำพิพากษาคดีก่อน

ในอีกวิธีการหนึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 59 คือผู้เสียหายหลายคนเหล่านั้นขอเข้าเป็น โจทก์ร่วมซึ่งมาตรา 59 ก็ได้กำหนดเงื่อนไขว่าบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปอาจเป็นคู่ความในคดีเดียวกันโดยเป็น โจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมถ้าหากปรากฏว่าบุคคลเหล่านั้นมีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลความแห่งคดี ซึ่งข้อมหมายควมว่า บุคคลที่จะเข้ามาเป็นคู่ความร่วมต้องมีผลประโยชน์ร่วมกันในคดีเดียวกัน คือ มีส่วนได้เสียร่วมกันและเป็นหน้าที่ไม่อาจแบ่งแยกกันได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับคดีสิ่งแวดล้อมแล้วจะเห็นความแตกต่างคือ คดีสิ่งแวดล้อมนั้นจะมีผลแห่งคดีหรือเหตุแห่งคดีเดียวกันแต่ความเสียหายที่ผู้เสียหายแต่ละคน ได้รับแยกต่างหากจากกันจึงไม่ถึงว่ามีผลประโยชน์ร่วมกันในมูลแห่งคดี

อีกประเด็นหนึ่งคือ การรวมการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 28 ที่บัญญัติว่าถ้ามีคดีหลายเรื่องค้างพิจารณาอยู่ในศาลเดียวกันหรือในศาลชั้นต้นสองศาล ต่างกันและคู่ความทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นคู่ความรายเดียวกันกับทั้งการพิจารณาคดีเหล่านั้นถ้า ได้รวมกันแล้วจะเป็นการสะดวกหากศาลนั้นหรือศาลหนึ่งศาลใดเหล่านั้นเห็นสมควรให้พิจารณาคดีรวมกัน หากได้นำเอาวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 28 นี้มาใช้เพื่อ ผู้เสียหายที่ฟ้องเป็นหลายคดีรวมกันพิจารณาเป็นคดีเดียวกันได้โดยไม่ทำให้เสียเวลาแก่การ พิจารณาของศาลที่ต้องพิจารณาคดีแยกกันเป็นคดีคดีไปแล้วย่อมเป็นวิธีการที่ดี แต่ปัญหาคือ สิทธิที่ ผู้เสียหายจะฟ้องเป็นคดีสิ่งแวดล้อมนั้นมิได้เกิดในเวลาเดียวกันหากแต่ความเสียหายที่ได้รับจะ ปรากฏผลในเวลาแตกต่างกันการให้รวมคดีจึงไม่น่าจะเป็นการสะดวกเพราะไม่ว่าคดีหลังๆจะ เกิดเมื่อใด

จึงเห็นว่า ในการดำเนินคดีที่มีการฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม กรณีมีผู้เสียหายหลายคน กฎหมายได้บัญญัติหลักเกณฑ์ต่างๆไว้หลายกรณี แต่ก็ เป็นเพียงเรื่องมือทางกฎหมายในการดำเนินคดีแพ่งทั่วไปที่อาจมีความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชนเพียง บางคนหรือบางกลุ่มเท่านั้น การพิจารณาคดีก็มีจุดประสงค์เพียงการบังคับหนี้ให้แก่เอกชนเพียง บางกลุ่มเท่านั้น แต่ในการฟ้องเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจาก ลักษณะของความเสียหายต้องมีการแก้ไขเยียวยาที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ในการดำเนินคดีกรณีมี ผู้เสียหายหลายคนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในปัจจุบันที่มีอยู่ ยังคงไม่อาจ รวดเร็วเพียงพอกับความเสียหายที่ผู้ต้องเสียหายจากการก่อให้เกิดมลพิษได้รับ โดยกระบวนการ ต่างๆที่มีอยู่ จะต้องมีการไต่สวนคำร้อง และเนื่องจากมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก ศาลก็ต้อง พิจารณาคำร้องของแต่ละคนเป็นรายๆไป ระยะเวลาในการไต่สวนคำร้องดังกล่าวย่อมต้องใช้ ระยะเวลาค่อนข้างนานกว่าศาลจะมีคำสั่ง ซึ่งคดีสิ่งแวดล้อมต้องการมาตรการทางกฎหมายที่ รวดเร็ว และสะดวกต่อผู้เสียหายที่มีเป็นจำนวนมากซึ่งแตกต่างไปจากการดำเนินคดีแพ่งทั่วไป

จากปัญหาดังกล่าวมีคดีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวน มากเพื่อทำการศึกษาคือคดีดังกล่าวเป็นคดีที่ประชาชนเมือง Hinkley รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกายื่นฟ้องบริษัทผู้ผลิตแก๊สและเครื่องใช้ไฟฟ้าเพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย ค่า รักษาพยาบาล และค่าทำขวัญอันเนื่องมาจากบริษัท PG & E ปล่อยสาร Hexavalent Chromium ใน บ่อน้ำบาดาลบริเวณหมู่บ้านนั้น

สาร Hexavalent Chromium เป็นสารที่มีอันตรายหากได้รับติดต่อกันเป็นเวลานานจะ ทำให้มีอาการปวดหัวเรื้อรัง เลือดกำเดาไหลและเป็นบ่อเกิดของมะเร็งทุกประเภท โดยจะเข้าไปสู่ DNA และส่งต่อไปยังลูกหลานได้ด้วย สาร Hexavalent Chromium เป็นตัวคูดสนิมซึ่งโรงงานของ

บริษัท PG & E ในเมือง Hinkley รัฐแคลิฟอร์เนียใช้สารดังกล่าวในกระบอกสูบอัดแก๊สและเมื่อกระบอกสูบอัดแก๊สมีอุณหภูมิสูงขึ้นก็ต้องหล่อน้ำฉีดเข้าไปและปล่อยน้ำเสียนลงในบ่อพัก ซึ่งน้ำในบ่อพักที่มีส่วนผสมของ Hexavalent Chromium ก็จะซึมผ่านเข้าสู่บ่อน้ำบาดาลของชาวบ้านในบริเวณนั้น ทำให้ชาวบ้านในบริเวณนั้น 634 ราย ได้รับความเสียหายโดยเป็นโรคมะเร็งต่างๆ เช่น มะเร็งลำไส้ บางรายก็เป็นมะเร็งมดลูกและกระดูกสันหลังเสื่อม เด็กๆต้องเข้าออกโรงพยาบาล เด็กบางคนก็เป็นโรคมะเร็งต่างๆ

ทนายความได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับน้ำที่สำนักงานประปาประจำท้องถิ่นซึ่งเป็นที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับน้ำในบริเวณนั้น(Lahontan Recional water) และพบว่ามีส่วนปนเปื้อนของสาร Hexavalent Chromium ในปริมาณที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน และได้แจ้งข้อมูลให้ประชาชนในบริเวณนั้นทราบ และรับจะเข้าเป็นทนายความให้แก่ประชาชนในบริเวณนั้นทั้งหมด จำนวน 634 ราย ทนายความต้องแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเฉพาะเอกสารซึ่งเป็นพยานหลักฐานในทางวิทยาศาสตร์ ธรณีวิทยาและพิษวิทยาเป็นไปอย่างจริงจังจึงจะแสดงให้เห็นว่าอาการป่วยของชาวบ้านจำนวน 634 รายเป็นอาการที่เกิดจากสาร Hexavalent Chromium ซึ่งรั่วซึมจากบ่อพักน้ำเสียของโรงงานบริษัท PG & E เข้าสู่บ่อน้ำบาดาลของชาวบ้านที่ใช้อุปโภคบริโภคจนเกิดโรคต่างๆขึ้น ในการพิจารณาคดีดังกล่าวศาลใช้วิธีพิจารณาแบบรวบรัด กล่าวคือไม่มีลูกขุนแต่จะให้ผู้พิพากษามีสิทธิตัดสินคดีได้แล้วคดีก็จะเป็นที่สุดห้ามอุทธรณ์

ในที่สุดแล้ว คดี Hinkley vs PG & E ได้มีการยอมความกันด้วยการใช้เงินจำนวน 333 ล้านดอลลาร์ ซึ่งเป็นก้อนใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์อเมริกา โดยฝ่ายโจทก์ได้รับเงินชดเชยความสูญเสียสูงสุดเป็นประวัติการณ์สำหรับคดีประเภทรวบรัด โดยบริษัท PG&E แกลงว่าจะเลิกใช้สาร Hexavalent Chromium ในโรงงานทุกสาขาและจัดการให้บ่อน้ำเสียทุกจุดมีร่องพื้นกันรั่วซึมสู่แหล่งน้ำบาดาล¹

จากการศึกษา กฎหมายต่างประเทศกรณีมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมากเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินคดี โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการยอมรับให้เอกชนสามารถดำเนินคดีแบบกลุ่มในคดีสิ่งแวดล้อมที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมากได้ โดยวิธีการนี้เรียกว่าการฟ้องคดีแบบกลุ่ม Class Action โดยมีหลักการให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งดำเนินคดีในฐานะส่วนตัวหรือในฐานะเป็นผู้แทนของผู้อื่นที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อที่ศาลจะได้พิจารณาคดีและมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในครั้งเดียว

¹ เสรี สุวรรณภานนท์. (2544). *ปัญหาทางกฎหมายในการเรียกค่าตอบแทนการอ้างว่าความ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 70-74.

ในประเทศไทยยังไม่มีหลักการฟ้องคดีแบบกลุ่มดังเช่นของประเทศสหรัฐอเมริกา กรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า หากมีการนำรูปแบบในการฟ้องคดีแบบกลุ่มหรือดำเนินคดีแบบกลุ่มมาใช้กับรูปแบบการฟ้องคดีสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นคดีที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก จะทำให้การฟ้องเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสะดวก รวดเร็วมากขึ้น แต่จะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการฟ้องคดีแบบกลุ่มของต่างประเทศมาใช้ในการฟ้องคดีในประเทศไทย โดยในต่างประเทศบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม คือ ทนายความ เนื่องจากทนายความจะเป็นคนที่ดำเนินคดีเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มและสมาชิกกลุ่มที่ถูกรบกวนได้เป็นผู้แทนกลุ่มทั้งหมด แต่ในประเทศไทยหากจะมีการนำรูปแบบดังกล่าวมาใช้ทั้งหมด ผู้เขียนเห็นว่า ยังคงไม่มีความพร้อมที่เพียงพอในการที่จะให้ทนายความเข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม เนื่องจากสังคมไทย หากมีความเสียหายเกิดขึ้นบุคคลที่ได้รับความเสียหายมักจะเป็นบุคคลที่ฐานะทางการเงินไม่ค่อยดีบุคคลดังกล่าวย่อมต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ในการเรียกร้องค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทน หากจะให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายดำเนินการฟ้องคดีกันเองคงไม่อาจที่จะดำเนินการได้อย่างเต็มที่ และตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 8 (5) กำหนดให้องค์กรเอกชนที่จดทะเบียนตามมาตรา 7 แล้วหรือได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ ในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนผู้ได้รับอันตรายหรือความเสียหายจากภาวะมลพิษอันเกิดจากการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษ รวมทั้งเป็นผู้แทนในคดีที่มีการฟ้องร้องคดีต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายด้วย แต่ตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าวจะเห็นว่ากฎหมายก็ได้กำหนดให้องค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมมีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้ต้องเสียหายโดยตรง แต่เป็นเพียงการกำหนดให้ได้รับการช่วยเหลือจากราชการในกิจการต่างๆ ขององค์กร รวมถึงการเป็นผู้แทนในการฟ้องคดีและอีกหน่วยงานที่ผู้ต้องเสียหายจะร้องขอความช่วยเหลือ ก็คือ หน่วยงานของรัฐ หากมีความเสียหายเกิดขึ้นทางสิ่งแวดล้อม ประชาชนมักจะร้องเรียนต่อหน่วยงานของรัฐว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเสียหายเมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่าในการฟ้องคดีแบบกลุ่ม ควรมีองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมหรือหน่วยงานของรัฐเข้ามารับผิดชอบช่วยเหลือประชาชนเหล่านี้ที่ได้รับความเดือดร้อน โดยให้อำนาจในการฟ้องคดีแทนประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเป็นตัวแทนในการดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน โดยนำหลักการดำเนินคดีแบบกลุ่มมาใช้ โดยให้องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีของผู้แทนกลุ่มที่ได้รับความเสียหาย และสมาชิกในกลุ่มที่ได้รับความเสียหายจากการก่อให้เกิดความเสียหายเช่นเดียวกับผู้แทนกลุ่มตามหลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

4.1.2 ปัญหาการพิสูจน์

การฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายทางแพ่งในคดีสิ่งแวดล้อมนั้นถือว่าเป็นคดีละเมิดประเภทหนึ่ง ดังนั้นการดำเนินคดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอำนาจฟ้อง ตลอด ไปจนถึงเรื่องของการสืบพยานหรือการพิสูจน์จึงต้องเป็นไปตามกฎหมายลักษณะละเมิดและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ซึ่งบัญญัติว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตนให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้นแต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว” เรื่องของการพิสูจน์ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะหากคู่ความฝ่ายใดมีภาระการพิสูจน์แล้วไม่นำพยานหลักฐานมาสืบหรือนำพยานหลักฐานมาสืบไม่ถึงมาตรฐานการพิสูจน์ที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ต้องเป็นฝ่ายที่แพ้คดี การพิสูจน์จึงทำให้เกิดผลแพ้ชนะคดีกันโดยตรง

ในคดีละเมิดนั้น หรือในคดีละเมิดที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ตามปกติโจทก์จะฟ้องว่าจำเลยจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำผิดกฎหมายเป็นเหตุให้โจทก์เสียหาย เช่นในคดีสิ่งแวดล้อม เช่นกรณีพิสูจน์สารพิษในแหล่งน้ำ ในกรณีเหตุการณ์ที่แม่กลองที่โรงงานต่างๆที่ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำได้ปล่อยกากของเสียและน้ำเสียลงสู่แม่น้ำแม่กลองทำให้แม่น้ำเน่าเสียราษฎรไม่อาจนำน้ำมาอุปโภคบริโภคได้ตามปกติ สัตว์น้ำและพืชไร่น้ำตายเป็นจำนวนมาก หรือกรณีแม่น้ำพองซึ่งโรงงานน้ำตาลขอนแก่นเกิดการรั่วของถังโมลาสที่เก็บกากน้ำตาล และยังมีการเกิดเพลิงไหม้ที่โรงงานผลิตไม้อัดซานอ้อยซึ่งตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียง โรงงานน้ำตาลได้สูบน้ำจากหม้อพักน้ำของโรงงานที่เป็นน้ำเสียจากการล้างหม้อเก็บกากน้ำตาลเพื่อใช้ดับไฟ กากน้ำตาลและน้ำเสียดังกล่าวจึงไหลลงสู่ลำน้ำพองทำให้ลำน้ำพองเกิดการเน่าเสียครั้งใหญ่ทำให้สัตว์น้ำตายเป็นจำนวนมาก ประชาชนที่มีอาชีพในการทำประมงขาดรายได้ การเพาะปลูกเสียหาย โรงงานปล่อยน้ำเสียหรือเกิดจากการรั่วไหลของมลพิษของโรงงานน้ำตาล และเมื่อปรากฏว่าโรงงานมีหลายแห่งหรืออยู่ใกล้เคียงกันและมีการรั่วไหลหรือปล่อยมลพิษออกมาเช่นเดียวกัน ผู้เสียหายก็ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากโรงงานใด โรงงานหนึ่งหรือทุกโรงงานซึ่งการพิสูจน์ดังกล่าวเป็นการยากต่อการพิสูจน์เป็นอย่างยิ่ง

หรือกรณีการปนเปื้อนของสารตะกั่วในลำห้วยคลิตี้ที่มีสาเหตุมาจากโรงแต่งแร่ของบริษัท ตะกั่วคอนเซนเตรทส์ (ประเทศไทย) จำกัด ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าน้ำโจน อำเภอลำปาง จังหวัดกาญจนบุรี ได้ก่อให้เกิดการรั่วไหลของตะกั่วและน้ำปนที่มีสารตะกั่วปนเปื้อน จากบ่อเก็บกักตะกั่วลงสู่ลำห้วยคลิตี้ ทำให้มีการสะสมของตะกั่วตั้งแต่โรงแต่งแร่

เรื่อยไปจนถึงท้ายน้ำเป็นระยะทางประมาณ 19 กิโลเมตร หลังจากนั้น ชาวบ้านคลิตี้ล่างพบว่าน้ำในลำห้วยคลิตี้มีกลิ่นเหม็นฉุนอย่างรุนแรง สีของลำน้ำเป็นสีน้ำตาลขุ่นต่างกับลำห้วยที่เคยใส อย่างไรก็ตาม ไรก็ตาม ชาวบ้านคลิตี้ก็ยังคงต้องกินต้องใช้ น้ำในลำห้วยนี้ อย่างไม่มีการเลือกเพราะ ไม่มีน้ำจากแหล่งอื่น นับจากนั้นมาชาวบ้านคลิตี้ก็ต้องประสบกับอาการเจ็บป่วย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดเมื่อยตามร่างกาย บวม ชาตามมือเท้า ตาลาย ไม่มีแรง เด็กชายและเด็กหญิงมีร่างกายเล็กผิปกติ ไม่แข็งแรงป่วยบ่อย เป็นหอบหืด และมีพัฒนาการทางปัญญาช้า ความจำไม่ดี สมองง่าย บรรดาผู้หญิงต้องแท้งลูก มีเด็กตายก่อนวัยอันควรถึง 30 กว่าชีวิต โดยไม่ทราบสาเหตุ นับตั้งแต่ปี 2428-2544 ส่วนสัตว์ในลำห้วย เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา จะตายเป็นจำนวนมาก ควายที่ชาวบ้านเลี้ยงก็ล้มตายบ่อย โดยไม่รู้สาเหตุ พืชผักข้างลำห้วยปลูกแล้วไม่งาม ต้นไม้โต เหี่ยวเฉา ไม่สามารถให้ผลผลิตได้² ซึ่งกรณีนี้ ผู้เสียหายที่เป็นชาวบ้านคลิตี้ต้องนำสืบให้ได้ว่าความเสียหายต่างๆ หรือ โรคต่างๆ ที่ปรากฏแก่ชาวบ้านเกิดจากการใช้แหล่งน้ำในลำห้วยคลิตี้ล่างซึ่งมีการปนเปื้อนและรั่วไหลของสารตะกั่วจากโรงแต่งแร่ของผู้ก่อมลพิษ

หรือกรณีเหตุการณ์โรงไฟฟ้าแม่เมาะซึ่งเป็นโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนที่ใช้ถ่านหินลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิง โดยใช้น้ำเป็นตัวกลางรับพลังงานความร้อนที่ได้จากการเผาไหม้ ในกระบวนการทางเคมีที่กระทำกับลิกไนต์ทำให้น้ำกลายเป็นไอแล้วผ่านไอน้ำไปหมุนเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ซึ่งผลจากการเผาไหม้จะเกิดฝุ่นหรือขี้เถ้า และก๊าซต่างๆ เช่น ฝุ่นออกไซด์ของไนโตรเจน ออกไซด์ของกำมะถัน ไฮโดรคาร์บอนและคาร์บอนมอนอกไซด์ซึ่งปริมาณของสารมลพิษดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับปริมาณถ่านหิน คุณภาพถ่านหินที่ใช้ โดยปล่อยออกมาทางปล่องสูงของโรงไฟฟ้า และนอกจากตัวสารพิษจะมีความร้ายแรงอยู่ในตัวของสารพิษดังกล่าวแล้วยังสามารถเกิดมลพิษเสริมที่เป็นร้ายมากขึ้นด้วย เช่น เมื่อฝุ่นพิษเกิดขึ้นพร้อมกันกับก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ความรุนแรงจะเพิ่มมากขึ้น หรือหากก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่เกิดขึ้นในอากาศรวมตัวกับน้ำฝนก็สามารถทำให้เกิดฝนกรดมีผลทำให้ใบไม้ของพืชเหี่ยวเฉาได้ ดังที่เคยปรากฏเหตุการณ์มลพิษทางอากาศอย่างรุนแรงที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ระหว่างวันที่ 3-5 ตุลาคม 2535 เป็นผลให้ประชาชนเจ็บป่วยจำนวน 71 คน ซึ่งส่วนใหญ่เจ็บป่วยด้วยโรค โพรงงมูกอักเสบ คออักเสบ เชื้อนตาอักเสบ และบางส่วนมีอาการหลอดลมอักเสบ หายใจขัด สำหรับในส่วนที่ผลกระทบต่อพืชพบว่า พืชมากกว่า 30 ชนิดที่ได้รับผลกระทบใบไม้เหี่ยวเฉาแม้จะอยู่ห่างจากโรงงานไฟฟ้าประมาณ 5-7 กิโลเมตร

² โครงการนิดิธรรมสิ่งแวดล้อม. (2551). *นิดิธรรมชาติ ความเรียงและบทสัมภาษณ์ว่าด้วยคลิตี้สิ่งแวดล้อม* (เล่ม 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์. หน้า 94-97.

เนื่องจากในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมนั้น ยังไม่มีการบัญญัติวิธีพิจารณาความสิ่งแวดล้อมไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงต้องตกอยู่ภายใต้ มาตรา 84/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แม้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 96 จะมีลักษณะเป็นบทบัญญัติที่เป็นความรับผิดชอบ โดยเคร่งครัด ซึ่งส่งผลให้โจทก์ไม่ต้องนำสืบให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม แต่ก่อนที่จะผ่านไปสู่ประเด็นดังกล่าว โจทก์มีหน้าที่ต้องพิสูจน์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล กล่าวคือ ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนได้รับความเสียหายและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวจริง ดังนั้น ก่อนที่โจทก์ในคดีสิ่งแวดล้อมจะนำสืบถึงการกระทำผิดของจำเลย จะต้องนำสืบถึงสถานะของตนก่อนว่าตนมีความสามารถหรือมีสิทธิในการนำคดีมาฟ้องอย่างไร และอาศัยบทกฎหมายใดในการนำคดีมาฟ้องต่อศาล

ในการพิสูจน์ถึงความเป็นผู้มีสิทธิเรียกร้องหรือผู้เสียหายนั้น คือ การพิสูจน์ให้เห็นว่าตนถูกโต้แย้งสิทธิอย่างไรอันเป็นเหตุให้ต้องนำคดีมาสู่ศาล ซึ่งก็คือการพิสูจน์ตามมาตรา 55 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั่นเอง

มาตรา 55 บัญญัติว่า “เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่งหรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอสิทธิของตนสู่ศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้”

คำว่า “เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง” หมายถึง สิทธิและหน้าที่ของผู้ที่จะเสนอคำฟ้องต่อศาลนั้นได้ถูกโต้แย้งแล้ว หรือมีการกระทบกระทั่งถึงสิทธิหน้าที่ของกันและกันจึงจำต้องขออำนาจให้ศาลบังคับโดยการฟ้องบุคคลผู้ถูกโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่นั้นเป็นจำเลยต่อศาล การที่จะวินิจฉัยว่าสิทธิหน้าที่ของบุคคลมีประการใดจะต้องวินิจฉัยตามกฎหมายสารบัญญัติ นอกจากนั้นการกระทำใดที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายหรือล่วงละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่นก็ถือว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการโต้แย้งสิทธิซึ่งก่อให้เกิดสิทธิฟ้องร้องได้เช่นเดียวกัน

กรณีตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 นั้น ผู้มีสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 96 นี้ คือ เอกชนหรือรัฐ ดังนั้น โจทก์ก็ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนถูกโต้แย้งสิทธิอย่างไรอันจะเป็นเหตุให้ตนสามารถนำคดีมาฟ้องศาลได้สำหรับกรณีตามมาตรา 97 นั้น โจทก์ซึ่งคือรัฐจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่ารัฐในที่นี้คือ หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสาธารณสุขสมบัติของแผ่นดิน สำหรับการพิสูจน์ถึงการโต้แย้งสิทธิดังกล่าว คือการนำสืบข้อเท็จจริงหรือองค์ประกอบของกฎหมายที่รับรองสิทธิในความเป็นผู้เสียหายหรือมีสิทธิเรียกร้องว่ามีอยู่อย่างไร พร้อมทั้งนำสืบให้ศาลทราบว่าตนถูกกระทำอย่างไร

และการกระทำอย่างไรที่ถือว่าเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ เท่ากับ โจทก์ต้องสืบถึงการกระทำของจำเลยในคดีด้วย ดังนั้นการนำสืบของโจทก์ในประเด็นความเป็นผู้มีสิทธิเรียกร้องจึงต้องนำสืบควบคู่ไปกับการนำสืบพิสูจน์ให้เห็นว่าจำเลยกระทำความผิดจริง และเนื่องจากความรับผิดชอบทั้งสองมาตรานี้มีลักษณะเป็นความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด โจทก์จึงไม่มีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่อย่างไรก็ดีประเด็นสำคัญที่โจทก์ยังมีภาระการพิสูจน์คือเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลกล่าวคือ โจทก์ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายอันเกิดแก่ ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือทรัพย์สินที่ตนได้รับนั้นเกิดจากแหล่งกำเนิดมลพิษที่จำเลยเป็นผู้ครอบครอง ซึ่งการนำสืบดังกล่าว โจทก์ในคดีสิ่งแวดล้อมต้องประสบปัญหาความยากลำบากในการรวบรวมพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้ในการสืบเรื่องดังกล่าว และหากโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ว่าตนถูกได้รับความเสียหายอย่างไรและจำเลยเป็นเจ้าของ หรือเป็นผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น ศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้อง โจทก์ในที่สุด ซึ่งทำให้ผู้เสียหายหรือโจทก์ในคดีสิ่งแวดล้อมมักไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายเพราะ ขาดความสามารถในการนำสืบให้ศาลเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเสียหายซึ่งก็ให้เกิด โดยจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ

ดังที่กล่าวมา จะเห็นว่าการบังคับใช้ตามกฎหมายในปัจจุบันกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ก็ตามภาระการพิสูจน์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลยังคงตกอยู่กับฝ่ายโจทก์ ซึ่งมีข้อเสียหลายประการ กล่าวคือ โจทก์ต้องแบกรับภาระมากขึ้นไปในการพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของจำเลยและผลที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการที่ศาลจะพิพากษาให้จำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์ ทั้งนี้ เนื่องจากในการพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวซึ่งส่วนใหญ่เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งกรณีจากตัวอย่างเหตุการณ์ต่างๆ ดังกล่าวต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ซึ่งบางครั้งแม้แต่พยานผู้เชี่ยวชาญเองก็ไม่สามารถเบิกความขึ้นชั้น ได้ว่าความเสียหายเกิดจากจำเลยหรือเกิดจากโรงงาน หรือแหล่งกำเนิดมลพิษใด ทำให้โจทก์ในคดีสิ่งแวดล้อมที่มักเป็นชาวบ้านที่ได้รับความเสียหายและมีข้อจำกัดในเรื่องความเข้าใจทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมถึงข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่ายไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ศาล ฯลฯ ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคมเพราะผู้ก่อมลพิษซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนได้ก่อให้เกิดขึ้นและผู้ที่ได้รับความเสียหายจากมลพิษซึ่งมีสิทธิเทียบเท่ากับบุคคลอื่นอย่างสมบูรณ์ในการที่ได้อาศัยอยู่ใน

สิ่งแวดล้อมที่ดี กลับต้องยอมรับความเสียหายนั้นไว้เองซึ่งเป็นการขัดกับหลัก ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ซึ่งอธิบายว่าผู้ก่อมลพิษจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายสำหรับความเสียหายจากมลพิษที่ตนได้ก่อให้เกิดขึ้น

จากข้อขัดข้องดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่า ในการกำหนดภาระการพิสูจน์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในคดีสิ่งแวดล้อมควรนำหลักข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของคู่ความฝ่ายใดแต่เพียงฝ่ายเดียวควรจะให้คู่ความฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายมีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงนั้น หลัก Exclusive Knowledge มาบังคับใช้ในการกำหนดภาระการพิสูจน์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในคดีสิ่งแวดล้อม

ซึ่งหลักดังกล่าวอธิบายได้ว่า กรณีที่ฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในความรู้เห็นของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะ โดยฝ่ายที่กล่าวอ้างไม่อาจเข้าไปทราบข้อเท็จจริงดังกล่าวได้แล้ว ภาระการพิสูจน์ในเรื่องดังกล่าวก็ตกเป็นภาระของฝ่ายที่รับรู้ข้อเท็จจริงนั้น ในการที่จะนำสืบแก้หรืออธิบายให้เห็นว่าความจริงมิได้เป็นดังที่อีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจ ดังนี้ ถ้าฝ่ายที่รับรู้ข้อเท็จจริงไม่นำสืบก็จะถือว่าข้อเท็จจริงเป็นดังที่ฝ่ายที่กล่าวอ้างอ้างถึงจริงๆ ซึ่งหลักนี้ก่อให้เกิดหลัก Resipsa Loquitur ซึ่งอธิบายว่ากรณีมีความเสียหายเกิดขึ้นกับโจทก์แล้ว และต้นเหตุแห่งความเสียหายนั้นจะมีอยู่อย่างไร หากข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยแต่เพียงฝ่ายเดียว ถ้าจำเลยไม่สามารถอธิบายถึงต้นเหตุนั้นได้แล้ว ต้องสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นฝ่ายทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งหลักนี้จะนำมาใช้ต่อเมื่อจำเลยไม่สามารถอธิบายถึงต้นเหตุแห่งความเสียหายนั้นได้เท่านั้น แต่ถ้าจำเลยสามารถอธิบายได้ว่าเหตุแห่งความเสียหายเป็นเพราะอะไร และเหตุดังกล่าวมิได้อยู่ในความรับผิดชอบของจำเลยแล้ว ดังนี้ในการกำหนดภาระการพิสูจน์จะต้องกลับไปใช้หลักผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นนำสืบในการกำหนดภาระการพิสูจน์

ปัจจุบันประเทศไทยได้ให้การยอมรับหลัก Exclusive Knowledge โดยนำมาใช้กับคดีคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งได้กำหนดภาระการพิสูจน์ของคู่ความไว้ในมาตรา 29 มีสาระสำคัญว่า ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใดๆ ซึ่งศาลเห็นว่า ข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็น โดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ ให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่แก่คู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจนั้น ทั้งนี้ จุดมุ่งหมายในการบัญญัติดังกล่าวเนื่องจากในปัจจุบันความรู้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความรวดเร็วไปอย่างมาก สินค้าและการให้บริการที่ผลิตขึ้นมาจึงมีความสลับซับซ้อน และใช้กรรมวิธีการผลิต และการให้บริการที่มีความยุ่งยากส่งผลให้เกิดความยากลำบากแก่ผู้บริโภคในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุของความเสียหายซึ่งไม่ได้อยู่ใน

ความรู้ของคุณ ในทำนองเดียวกันภาระการพิสูจน์คดีสิ่งแวดล้อมซึ่งส่วนใหญ่ต้องอาศัยความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้ผู้มีภาระการพิสูจน์ต้องมี ความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีการผลิตตลอดจนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย จึงเป็นเรื่องยากที่โจทก์จะล่วงรู้ถึงกระบวนการในการก่อให้เกิด ความเสียหายของโจทก์ เพราะเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับรู้และความควบคุมของจำเลย ทำให้โอกาสที่โจทก์จะนำสืบพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าจำเลยกระทำความผิดจริง จึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก

ดังนั้น แม้ว่าคดีสิ่งแวดล้อมจะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่อยู่ใน ความรู้เห็น โดยเฉพาะของกลุ่มความฝ่ายที่เป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายตกอยู่กับกลุ่มความฝ่ายที่เป็น ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายก็ตามแต่ หากศาลจะตีความโดยนำหลัก Exclusive Knowledge มาใช้ โดยการกำหนดให้จำเลยซึ่งส่วนมากเป็นผู้ประกอบการที่มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยี หรือ ข้อเท็จจริงในการดำเนินกิจการของตนที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพยากรธรรมชาติ เป็นฝ่ายมีภาระการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรับรู้ของตน ก็จะเป็นการตีความที่ก่อให้เกิด ความยุติธรรมในสังคมยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

4.1.3 ปัญหาการแก้ไขคำพิพากษา

ก่อนที่จะได้ทำการศึกษาวិเคราะห์ถึงปัญหาการแก้ไขคำพิพากษา ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่าง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้วินิจฉัยถึงประเด็นที่เกี่ยวกับการแก้ไขคำพิพากษาไว้โดยตรงเพื่อเป็นตัวอย่าง ในการศึกษาวิเคราะห์และเพื่อทราบถึงปัญหาดังกล่าว

คดีรังสีโคบอลต์ -60

คดีนี้ศาลแพ่งมีคำพิพากษาคดีหมายเลขดำที่ 816/2544 คดีหมายเลขแดงที่ 1269/2547 ความแพ่ง ระหว่าง นางสาวจิตราภรณ์ เจียรอุดมทรัพย์ และพวกรวม 12 คน โจทก์ บริษัททกมล-สุโกศลอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด และพวกรวม 5 คน จำเลย เรื่อง ละเมิด และคดีหมายเลขดำที่ 529/2544 ของ ศาลแขวงพระโขนง เรื่อง ละเมิด

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ในเบื้องต้นว่าโจทก์ที่ 1 เป็นมารดาของโจทก์ที่ 2 ซึ่งเกิดกับนายเกษาทรงศรีพิพัฒน์ จำเลยที่ 1 ที่ 2 เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดมีจำเลยที่ 3 ที่ 4 เป็นกรรมการ จำเลยที่ 5 เป็นพนักงานของจำเลยที่ 1 ตำแหน่งผู้จัดการแผนกเครื่องมือแพทย์ จำเลยที่ 1 ประกอบ กิจการจำหน่ายเครื่องมือทางการแพทย์ได้นำเครื่องฉายรังสีโคบอลต์-60 ที่ซื้อมาจากโรงพยาบาล รามาธิบดีมาเก็บไว้ที่โรงเก็บรถของจำเลยที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่บริเวณถนนอ่อนนุช ต่อมาเมื่อผู้บุกรุกเข้าไป ในสถานที่ดังกล่าวและทำการจัดงะทำลายเครื่องฉายรังสีโคบอลต์-60 แล้วรับเอาแท่งสแตนเลส ซึ่งฉายในบรรจุต้นกำเนิดรังสีไป ต่อมาโจทก์ที่ 9 ถึงที่ 11 นำแท่ง สแตนเลสบรรจุต้นกำเนิดรังสี ไปทำการผ่าสกัด และนำไปขายต่อให้โจทก์ที่ 1 ซึ่งประกอบกิจการร้านรับซื้อของเก่าคนงานในร้าน

ของโจทก์ที่ 1 ใช้ไฟแก๊สตัดแยกชิ้นส่วนแท่งสแตนเลสกับตะกั่วซึ่งห่อหุ้มต้นกำเนิดรังสีจนทำให้ต้นกำเนิดรังสีหลุดออกจากสิ่งที่ห่อหุ้มและรังสีแพร่กระจายออกมาทำให้โจทก์ที่ 1 ที่ 3 ที่ 6 ถึงที่ 11 ฟ้องสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติต่อศาลปกครองและศาลปกครองมีคำพิพากษาให้สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติชำระค่าสินไหมทดแทนให้โจทก์ที่ 1 ที่ 3 ที่ 6 ถึงที่ 11 และโจทก์ที่ 1 ที่ 3 ที่ 6 ถึงที่ 11 ได้รับเงินตามคำพิพากษาแล้ว

สรุปประเด็นคำพิพากษาคดีนี้ ได้ดังนี้

ค่าเสียหายของโจทก์และจำเลยแต่ละคนมีหรือไม่ เพียงใด

เห็นว่าเมื่อข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าโจทก์ที่ 1 ที่ 9 ถึงที่ 11 ทำละเมิดต่อจำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องรับผิดชอบชำระค่าเสียหายแก่จำเลยที่ 1 ส่วนจำเลยที่ 1 ได้กระทำละเมิดต่อโจทก์ที่ 1 ถึงที่ 4 ที่ 6 ที่ 8 ถึงที่ 11 จำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบในผลแห่งการละเมิดดังกล่าวแก่โจทก์แต่ละคนเนื่องจากโจทก์ที่ 1 ที่ 9 ถึงที่ 11 มีส่วนประมาทเลินเล่ออยู่ด้วยค่าเสียหายของโจทก์ที่ 1 ที่ 9 ถึงที่ 11 ขอมต้องลดหย่อนไปตามความประมาท

ค่าเสียหายที่โจทก์แต่ละคนเรียกร้องมาคือ

- 1) ค่ารักษาพยาบาลซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดของจำเลยที่ 1 เมื่อโจทก์คนใดได้เสียค่าใช้จ่ายไปจริงและมีหลักฐานมาแสดงจำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบเต็มจำนวน
- 2) ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเนื่องที่โจทก์แต่ละคนต้องเสียไปกับการรักษาพยาบาลที่โจทก์เรียกมาคือ ค่าเดินทางไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล
- 3) ค่าเสียความสามารถในการประกอบกิจการทั้งในปัจจุบันและอนาคต
- 4) ค่าทดแทนเพื่อความเสียหายอื่นอันมิใช่ตัวเงิน เช่น ความทุกข์ทรมานจากอาการบาดเจ็บล้วนแต่เป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการกระทำละเมิดของจำเลยที่ 1 ซึ่งจำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

ตามที่โจทก์ที่ 1 ที่ 4 ที่ 6 ถึงที่ 11 ขอให้ศาลสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาในส่วนค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย และค่าเสียหายที่เสียความสามารถในการประกอบกิจการของโจทก์ที่ 1 ที่ 3 ที่ 6 ถึงที่ 11 ภายในเวลาสองปีและให้จำเลยทั้งห้าร่วมกันหรือแทนกันจัดหาหรือวางหลักประกันความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัย และค่าเสียหายที่เสียความสามารถในการประกอบกิจการ ศาลจะแก้ไขข้างต้นในวงเงินที่ศาลจะเห็นสมควรนั้น เห็นว่าเมื่อข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าโจทก์ที่ 1 ที่ 3 ที่ 6 ถึงที่ 11 ต้องใช้เวลาในการตรวจและติดตามผลในอนาคต สิบปีเนื่องจากมีโอกาที่จะเป็นโรคมะเร็งมากกว่าบุคคลทั่วไปแต่ไม่สามารถทราบได้แน่ชัดว่าโจทก์ที่ 1 ที่ 3 ที่ 6 ถึงที่ 11 จะเป็นโรครังสีดังกล่าวหรือไม่และพันวิสัยที่จะทราบว่าความเสียหายมีเพียงใด จึงสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาภายในกำหนดสองปี

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 วรรค 2 ส่วนที่ขอให้จำเลยวางประกันนั้น เห็นว่า เมื่อความเสียหายยังไม่เกิดขึ้นจึงไม่กำหนดให้จำเลยที่ 1 วางประกัน

การสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาหรือการกำหนดค่าเสียหายในอนาคตตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 วรรค 2 ซึ่งกำหนดให้ในเวลาศาลพิพากษาคดี หากเป็นการฟื้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้เน่ว่าความเสียหายนั้น ได้มีแท้จริงเพียงใดศาลมีอำนาจที่จะสงวนสิทธิ ที่จะแก้ไขคำพิพากษาได้ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปี

ความเสียหายในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นแตกต่างจากคดีละเมิดทั่วไป จึงเกิดปัญหาขึ้นว่า ความเสียหายนั้นอาจจะเกิดจากการสะสมของสารพิษในร่างกายโดยยังไม่ปรากฏอาการซึ่งบางกรณี อาจใช้เวลานานกว่าสองปีที่จะปรากฏอาการออกมาได้ เพราะสารพิษที่สะสมอยู่ในร่างกายยังไม่ ปรากฏอาการ จากการศึกษาเช่น กรณีของคดีโคบอลท์-60 ที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายจากการรั่วไหล ของรังสีโคบอลท์-60 ที่โจทก์ที่ 1 ถึงที่ 4 ที่ 6 ถึงที่ 11 ขอให้ศาลสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาใน ส่วนค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยและค่าเสียหายที่เสียความสามารถ ในการประกอบกิจการงานของ โจทก์ที่ 1 ที่ 3 ที่ 6 ถึงที่ 11 ภายในเวลาสองปี และให้จำเลยทั้งห้าร่วมกัน หรือแทนกันจัดหา หรือวางหลักประกันความเสียหายแก่ร่างกาย หรืออนามัย และค่าเสียหายที่เสีย ความสามารถในการประกอบกิจการงานของ โจทก์ที่ 1 ที่ 3 ที่ 6 ถึงที่ 11 ที่ศาลจะแก้ไขข้างต้น ในวงเงินที่ศาลจะเห็นสมควรนั้น ประเด็นนี้ศาลพิพากษาว่าเมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าโจทก์ที่ 1 ที่ 3 ที่ 6 ถึงที่ 11 ต้องใช้เวลาในการตรวจและติดตามผลในอนาคตสิบปี เนื่องจากมีโอกาสที่จะเป็นมะเร็ง มากกว่าบุคคลทั่วไป แต่ไม่สามารถทราบได้แน่ชัดว่าโจทก์ที่ 1 ที่ 3 ที่ 6 ถึงที่ 11 จะเป็นโรคมะเร็ง หรือไม่และฟื้นวิสัยที่จะทราบว่าความเสียหายมีเพียงใด จึงสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาภายใน กำหนดสองปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 วรรค 2 ส่วนที่จะขอให้จำเลยวาง ประกันนั้นศาลพิพากษาว่า เมื่อความเสียหายยังไม่เกิดขึ้นจึงไม่กำหนดให้จำเลยที่ 1 วางประกัน ตามกรณีศึกษาในคดีนี้ เห็นว่า ข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีปรากฏชัดแล้วว่า โจทก์ผู้ได้รับความเสียหายจากการที่รังสีโคบอลท์-60 รั่วไหลนั้น การที่รังสีแพร่กระจายออกมาทำให้มีบุคคล ถึงแก่ความตาย โจทก์ได้รับอันตรายแก่กาย มีโครโมโซมผิดปกติ ไชกระดูกฟ่อ กลุ่มเม็ดเลือดดำ ต้องเข้ารับการรักษาและต้องพบแพทย์เป็นประจำอย่างต่อเนื่องอีกสิบถึงสิบห้าปีเพื่อเฝ้าระวัง เนื่องจากบริเวณที่ได้รับรังสีมีโอกาสที่จะเป็นมะเร็งได้ง่าย จึงเห็นว่าระยะเวลาในการปรากฏอาการ ของผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการก่อกมลพิษนั้นมีระยะเวลาค่อนข้างยาวนานในการติดตามเฝ้าระวังว่า ผู้ที่ได้รับความเสียหายจะได้รับอันตรายที่ร้ายแรงมากไปกว่าที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องเพื่อเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนในตอนแรกหรือไม่ หากผู้ที่ได้รับความเสียหายจะต้องรอให้ปรากฏอาการที่ ชัดเจนแล้วค่อยนำคดีมาฟ้องเรียกค่าเสียหายก็อาจจะเป็นผลให้คดีของ โจทก์ผู้เสียหายขาดอายุความ

ส่งผลให้ศาลต้องพิพากษายกฟ้อง และเมื่อผู้เสียหายเลือกที่จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในขณะที่ผู้เสียหายปรากฏอาการออกมาแล้ว แต่ผลทางการแพทย์ก็ยังไม่ปรากฏว่าต้องเฝ้าติดตามระวังผลอีก อย่างเช่น กรณีในคดีโคบอลท์-60 ที่แพทย์ให้เฝ้าระวังติดตามอาการเป็นระยะเวลาสิบถึงสิบห้าปี ซึ่งในทางกฎหมายการที่จะกำหนดค่าสินไหมทดแทนภายหลังในกรณีเกิดความเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 444 วรรค 2 กำหนดให้ศาลสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษานั้นอีกภายในระยะเวลาไม่เกินสองปี ซึ่งหากเปรียบเทียบความเสียหายที่เกิดขึ้นในอนาคตของผู้ที่ได้รับความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมนั้น ระยะเวลาดังกล่าวยังไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษาไปแล้ว ทำให้เกิดปัญหาแก่ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการก่อให้เกิดมลพิษ โดยหากเขาเกิดเป็นโรคร้ายแรงกว่าขณะที่ศาลได้มีคำพิพากษาและระยะเวลาในการที่ศาลได้สงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาล่วงเลยระยะเวลาสองปีแล้ว ผู้เสียหายไม่อาจที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายในส่วนนี้ไปในคราวเดียวกันกับที่ได้ทำการฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทน ซึ่งเหตุแห่งการใช้สิทธิเรียกร้องเป็นอย่างเดียวกัน คือ การที่จำเลยทำให้เกิดมลพิษอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น เห็นว่า ควรให้การรับรองสิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับการกำหนดค่าเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่ปรากฏตามทางพิจารณาแล้วว่าผู้เสียหายอาจจะได้รับอันตรายมากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะที่มีคำพิพากษา

ในปัญหาดังกล่าวจากการศึกษาพบว่า ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 40 กำหนดให้ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยและในเวลาพิพากษาคดีเป็นการพ้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ชัดว่าความเสียหายนั้นมีแท้จริงเพียงใด ศาลอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ก่อนการแก้ไขต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสที่จะคัดค้าน อันเป็นการกำหนดไว้โดยเฉพาะในคดีผู้บริโภค ซึ่งเป็นแตกต่างจากหลักกฎหมายเรื่องละเมิด

ในการเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น ความเสียหายที่ผู้ต้องเสียหายได้รับนั้นอาจต้องใช้เวลาานพอสมควรกว่าจะปรากฏอาการ ซึ่งขณะที่ผู้ต้องเสียหายฟ้องคดีนั้นความเสียหายอาจจะยังไม่ปรากฏ หากความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิดของผู้ก่อมลพิษปรากฏภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาและล่วงเลยระยะเวลาที่ศาลได้สงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาไว้ ก็อาจทำให้ผู้ต้องเสียหายไม่ได้รับการเยียวยา ในกรณีนี้ หากมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าเสียหายในอนาคตโดยในกรณีที่เป็นการพ้นวิสัยที่จะหยั่งรู้ได้ว่าความเสียหายที่แท้จริงมีเพียงใด ศาลควรกำหนดให้สงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาได้ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับ

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณาว่าผู้เสียหายจะต้องเพียรระวังติดตามอาการเป็นระยะเวลาานเท่าใด ศาลก็ควรกำหนดระยะเวลาในการสงวนสิทธิแก้ไขคำพิพากษาตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร โดยกำหนดหลักเกณฑ์เป็นการเฉพาะ ในคดีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

4.2 ปัญหาการเรียกค่าเสียหาย

ค่าสินไหมทดแทนในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น หากพิจารณาจากกฎหมายเฉพาะนั้น เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติ- วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 นั้น จะเห็นได้ว่า ในการกำหนดค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักในเรื่องละเมิด ซึ่งตามมาตรา 438 ยังคงเป็นการ กำหนดค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริง กล่าวคือ หากผู้ต้องความเสียหายได้รับความเสียหาย จากการกระทำละเมิดเท่าใด ศาลก็จะกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้แก่ ผู้ต้องเสียหายได้ไม่เกินจาก ที่ต้องเสียหายตามความเป็นจริง

จากการศึกษาคดีสิ่งแวดล้อมที่มีการฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในศาลยุติธรรม เช่น คดีหมายเลขแดงที่ 1267/2547 ของศาลแพ่ง (คดี โดบอล-60) ซึ่งในคดีนี้ศาลได้กำหนดค่าเสียหายที่ จำเลยจะต้องรับผิดชอบ โจทก์แต่ละคน คือ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ค่าปลงศพ และค่าอุปการะเลี้ยงดู และในคดีหมายเลขแดงที่ 3426/ 2550 ของศาลอุทธรณ์ ภาค 7 (คดีสารตะกั่วปนเปื้อนในลำห้วยคลิตี้) ซึ่งในคดีนี้ศาลได้พิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย แก่จำเลย คือ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลก่อนฟ้อง ค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลต่อเนื่องจนกว่าจะลด ปริมาณของสารตะกั่วในร่างกายให้อยู่ในระดับที่จะไม่เกิดพิษต่อ โจทก์ภายในระยะเวลา 2 ปี ค่ากระป๋องที่ตายของ โจทก์ ค่าที่ต้องเสียความสามารถ และ โอกาสในการทำงานอย่างสิ้นเชิง หรือ บางส่วนทั้งในปัจจุบันและอนาคต ค่าเสื่อมสุขภาพอนามัย ได้รับทุกขเวทนาทางด้านจิตใจและ สูญเสียอวัยวะ คุณภาพชีวิต โอกาสที่จะพัฒนาตนอย่างมีศักดิ์ศรีและความสามารถที่จะสืบพันธุ์ได้ ค่าขาดประ โยชน์จากการใช้น้ำอุปโภคบริโภค จากการขาดแหล่งอาหารและขาดประ โยชน์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษาดังกล่าวเห็นว่าค่าสินไหมทดแทนในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้น ศาลจะ กำหนดค่าสินไหมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 443 ตามมาตรา 444 วรรคแรก ซึ่งค่าสินไหมทดแทนตามหลักกฎหมายละเมิดนี้ จะตั้งอยู่บนหลักการ เสียหายที่ต้องจ่ายไปจริง ในการพิจารณาคดี การนำสืบถึงค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้ ส่วนใหญ่ ผู้เสียหายหรือ โจทก์จะต้องมีเอกสารทางด้านการเงิน เช่นใบเสร็จในการรักษาพยาบาล ค่ายา

ค่าใช้จ่ายจำเป็นอื่นๆ เป็นต้น เพื่อมาแสดงต่อศาลว่า ได้ใช้จ่ายในการรักษาตัวเองไปเป็นจำนวนเท่าใด ถึงแม้มาตรา 446 กำหนดให้ผู้ที่ได้รับความเสียหาย ต่อร่างกาย หรือ อนามัย มีสิทธิเรียกร้องเอาค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วย เช่น กรณีของคดีโคบอลท์-60 ที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายจากการรั่วไหลของรังสีโคบอลท์-60 ศาลได้กำหนดให้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินแก่โจทก์แต่ละคนในคดีนี้

กรณีดังกล่าวจึงก่อให้เกิดปัญหาว่า การที่ผู้ก่อให้เกิดมลพิษ โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายของผู้ที่ได้รับความเสียหาย บางกรณีก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงทั้งที่ผู้ก่อมลพิษย่อมคาดเห็น ได้แล้วว่า จะก่อให้เกิดความเสียหายแต่ก็ยังคงกระทำการดังกล่าว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมา เช่น ในคดีลำห้วยคลิตี้ ที่ผู้ก่อมลพิษโดยการปล่อยน้ำเสียที่ปนเปื้อนสารตะกั่วลงในลำห้วย ซึ่งเป็นแหล่งดำรงชีพของคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง โดยมีชาวบ้านใช้น้ำในลำห้วยดังกล่าวในการอุปโภคบริโภค ศาลในคดีนี้ได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ตามหลักกฎหมายละเมิดตามที่กล่าวมา จึงเกิดปัญหาในทางกฎหมายที่จะลงโทษผู้ก่อมลพิษนอกจากโทษทางอาญา ที่ผู้ก่อมลพิษได้ก่อมลพิษแก่สิ่งแวดล้อม อันเป็นต้นเหตุแห่งความเสียหายทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและมนุษย์ที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่ร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย และทรัพย์สินของผู้ที่ได้รับความเสียหาย เพียงแค่ผู้ก่อมลพิษกระทำการ โดยประมาท ไม่คำนึงถึงผลเสียหายที่ตามมา หรือในบางกรณีถึงขั้นจงใจฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น กรณีการประกอบธุรกิจถ่านหินที่จังหวัดสมุทรสาครเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 หลังจากโรงเก็บถ่านหินของบริษัทยูนิค ไมนิ่ง ตาบลสวนส้ม อำเภอบ้านแพ้วอ้างว่าจะทำเป็นสถานที่เก็บสินค้าและพืชผลทางการเกษตรแต่กลับกลายเป็นนำถ่านหินมาเก็บไว้ที่นี้ทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นภาคเกษตร ภาคประมงและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนชุมชน

ปัญหาอันเกิดมาจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ประกอบธุรกิจถ่านหิน ยกตัวอย่างได้ดังนี้

(1) การเล็งกฎหมายในการขออนุญาตก่อสร้างท่าเทียบเรือขนาดเล็กไม่เกิน 500 ตันกรอส เพื่อที่จะได้ไม่ต้องจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และไม่ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย แต่เวลาขนถ่ายกันจริงๆ เรือที่นำเข้ามาเทียบท่าขนถ่ายสินค้าถ่านหินส่วนใหญ่มีขนาด 2000-3000 ตันกรอส หรือมากกว่าแทบทั้งสิ้น

(2) การขออนุญาตประกอบกิจการท่าเรือจะขอใช้ประเภทขนถ่ายสินค้าทางการเกษตร เลี่ยงที่จะไม่ขอใช้เพื่อการขนถ่ายถ่านหินเพื่อที่จะไม่ต้องดำเนินการจัดทำเงื่อนไขใบอนุญาต เช่น ต้องทำสเปรย์น้ำ ต้องมีวัสดุล้อมรอบป้องกันการร่วงหล่นของเศษถ่านหินลงสู่แม่น้ำลำคลอง

(3) การเล็งที่จะประกอบกิจการ การขนถ่าย การเก็บกองถ่านหินภายในโกดังสินค้าถ่านหินให้เป็นระบบปิดทั้งหมด

จากปัญหาดังกล่าวผู้ประกอบการด้านหินได้สร้างความเดือดร้อนเสียหายต่อชุมชนและมิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อบังคับในการขนถ่าย เก็บกองหรือบำบัดของเสียอย่างเคร่งครัดแต่กับเจตนาละเลยปล่อยทิ้งของเสียลงสู่ดิน แหล่งน้ำ ถนนหนทาง โดยไม่มีการลงทุนปรับปรุงแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนของชุมชนตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา เมื่อผู้ต้องเสียหายใช้สิทธิทางศาลเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายดังกล่าว ศาลยังคงกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริงซึ่งคำพิพากษาของศาลยังกำหนดค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้น้อยมากหากเทียบกับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพยากรธรรมชาติและมวลมนุษย์ จึงเป็นปัญหาที่ผู้ประกอบการยังไม่ขำเกรงต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ยังคงก่อกมลพิษโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้อื่นซ้ำๆ ต่อไป

การก่อให้เกิดความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นการก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ ทางอากาศ ทางเสียง หรือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติต่างๆย่อมส่งผลเสียหายต่อประชาชนและประเทศชาติ แต่การกำหนดค่าเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมไม่ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจะร้ายแรงเพียงใดก็ตาม ศาลก็มักจะกำหนดค่าเสียหายเช่นเดียวกับคดีละเมิดทั่วไป ส่งผลให้ผู้ก่อความเสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมทางแพ่งไม่เกิดความเกรงกลัว เนื่องจากผู้ก่อความเสียหายเหล่านั้นส่วนมากจะเป็นผู้ประกอบการที่มีฐานะทางการเงินสามารถจ่ายค่าเสียหายได้โดยไม่เดือดร้อน นอกจากนี้ผู้ก่อความเสียหายมีความมั่นใจว่าโจทก์ไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ของตนได้ทั้งหมด เพราะพยานหลักฐานส่วนใหญ่อยู่ที่จำเลย กฎหมายที่มีอยู่จึงไม่อาจช่วยคุ้มครองผู้เสียหายในคดีสิ่งแวดล้อมได้ อย่างที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า แม้จะฟ้องคดีตามกฎหมายเฉพาะที่กำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งไว้ เช่น ฟ้องตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 96 กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหายเพื่อการนั้น ไม่ว่าจะการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือไม่ก็ตาม เป็นการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้แต่ก็เป็นประโยชน์ในเรื่องภาระการพิสูจน์เท่านั้น กล่าวคือ ภาระการพิสูจน์จะตกเป็นของจำเลยที่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายไม่ได้เกิดจากการกระทำของตน แต่เรื่องการพิสูจน์ค่าเสียหายนั้น โจทก์ยังคงมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงจำนวนค่าเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งต้องใช้หลักการชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริงเช่นเดียวกับกฎหมายลักษณะละเมิด ซึ่งศาลก็จะพิจารณาให้เท่ากับค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับและพิสูจน์ได้ในขณะฟ้องคดี แต่เนื่องจากความเสียหายที่เกิดจากมลพิษนั้น ผู้เสียหายมักได้รับอันตรายต่อสุขภาพซึ่งต้องได้รับการรักษาต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานจึงทำให้ไม่ได้รับการเยียวยาอย่างแท้จริง

จากการศึกษาหลักกฎหมายของต่างประเทศ มีการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ซึ่งเป็นหลักการที่ศาลสามารถสั่งให้ผู้ก่อมลพิษจ่ายค่าเสียหายในเชิงลงโทษ อันเป็นหลักกฎหมายของคอมมอนลอว์ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้กำหนดหลักการนี้ไว้ โดยในคดีละเมิดสิ่งแวดล้อมในสหรัฐอเมริกา ศาลจะกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษในความหมายของการลงโทษ หรือโทษที่สมควรจะได้รับตอบแทน อันเป็นการป้องกันหรือยับยั้งการกระทำซ้ำอีก หรือในประเทศออสเตรเลียที่ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ก่อมลพิษชดใช้ค่าเสียหายเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นการเตือนผู้ประกอบการให้ตระหนักถึงผลที่จะได้รับ หากความเสียหายเกิดแก่สิ่งแวดล้อม

คำสินไหมทดแทนในคดีละเมิดของไทยยังไม่มี การนำหลักการในเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้อย่างกว้างขวาง แม้จะมีบ้างที่ศาลเคยวินิจฉัยไปในทางกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีที่โจทก์ฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดต่อโจทก์ในคดีแพ่ง

ในคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาเห็นได้ว่ามีลักษณะคดีที่แตกต่างจากคดีละเมิดทั่วไป หากจะยังคงใช้หลักกฎหมายในลักษณะละเมิดมาใช้บังคับ ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ต้องเสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิด โดยไม่ยำเกรงถึงความเสียหายของผู้ก่อมลพิษ ซึ่งลักษณะของค่าเสียหายเชิงลงโทษ จะมีลักษณะที่จะทำให้ผู้ก่อมลพิษจะต้องชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษผู้ก่อมลพิษนั้นด้วย หากมีการนำหลักการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ ดังที่มีในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย มาปรับใช้กับการกำหนดค่าเสียหายหรือคำสินไหมทดแทนในคดีสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนเห็นว่าจะเป็นมาตรการทางกฎหมายทางหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งตัวผู้ที่ได้รับความเสียหายเองและทรัพยากรธรรมชาติอีกทั้งยังอาจเป็นการป้องกันมิให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่อาจจะก่อให้เกิดมลพิษร้ายอื่นให้มีความระมัดระวังในการประกอบการเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมต่อไป